

## שצד'י

לחיים טובי' תיפקד אהו' ידי' מה"ר אלימלך כ"ץ. אודיעך אדוני שאינו שוה לי להכניס עצמי בדברי' גדולי' כאלו, וגם הדברים באו אלי קצ' בע"א.<sup>2</sup> ונוגע הדבר קצ' [ת] למה"ר יונה ולמה"ר שמרי' שקבלו אות<sup>3</sup> על אמונתם, ור' יעקב נדר להם בתקיע' כף שלא לגלות.<sup>4</sup> ובעונו' הרבי', להבדיל אֵלֶּף אלפי' הבדלו', כשהגוי מתודה לגלח שלא יגלה, הוא בלי פחד. ומסתמ' מה"ר יונה ומה"ר שמרי' הבטיחוהו, ונעשו לו משענת קנה הרצון.

ואמת כפי מה שכתבת לי אין על ר' יעקב חט[א] משפט, כי הנהרג היה רודף גמור, אחרי שגזזם בדליק'.<sup>5</sup> ודליק' היא סכנ' נפשו' אפי' כשהדליק' יוצא' מן הגוי, כי נ"ל שאור זרוע התיר לחלל שבת ולכבות הדליק' כדי שלא יבא לידי סכנ' נפשו'.<sup>6</sup> אע"ג דאמ' בפ' כל הנשבעי'<sup>7</sup> עביד אינש דגזים ולא עביד, כת' מה"ר אברהם בתוספ' מש' הרוקח דווק' בסתם אדם אבל במוחזק לכך לא וכן נ"ל עכ"ל. וזה שהדליק פעמים וגזזם בפני מה"ר יונה והר' שמרי' שאם לא הי' נותן לו<sup>8</sup> ו' זקו' עדיין שהי' רוצה לשרוף אותו ואת ילדיו, פשיט' שהוא רודף גמור, ואי איפשר להצילו באחד מאיבריו.<sup>9</sup> וליכ' למימ' אחרי שהוא לא היה תובע ממנו אלא ממון לא ניתן להורגו, הא לית', דהא הבא במחתרת אינו בא אלא על עסקי ממון אם

- 1 המשיב: ר' יצחק בן מרדכי. מקורות: כ"י אוקספורד 682, דף 374ב; ונכפל שם, דף 370 (שתי ההעתקות של התשובה מצויות בדפים ריקים שנותרו בכתב היד). התשובה מובאת כאן כנספח לתשובה שלעיל, סי' שצג.
- 2 = בעניין אחר. כנראה כוונתו לומר שסיפור המעשה הגיע אליו גם בדרך אחרת ובפרטים שונים מעט.
- 3 בהעתקה השנייה: אותו.
- 4 הכוונה כנראה שר' יעקב גילה את סודו לר' יונה ולר' שמריה והשביעם שלא לגלות סוד. נדר להם' משמעותו כאן: השביע אותם.
- 5 על איזמים בדלקה ראה גם לעיל, סי' שצג, הערה 8.
- 6 אור זרוע, ח"ב, סי' לח; שם, סוף סי' קמט; אור זרוע, סנהדרין, סי' כד.
- 7 שבועות מו ע"א, ותוספות שם, דיבור המתחיל 'עביד'. ואולי צריך להגיה כאן 'כתב מה"ר אליעזר בתוספות', שכן התוספות למסכת שבועות הן של ר' אליעזר מטוך (ראה אורבך, בעלי התוספות, עמ' 659–660; וכך אכן מובאים הדברים במרדכי, שבועות, סי' תשעו (מרדכי השלם, עמ' רלט ועמ' רנא–רנב): 'כתב ה"ר אלעזר משם הרוקח דוקא בסתם בני אדם אמרינן עביד דגזים ולא עביד, אבל במוחזק לכך לא, וכן נראה'. וראה גם לעיל, סי' רנה.
- 8 כלומר אם יעקב לא יתן לו.
- 9 ראה סנהדרין עד ע"א.

יצחק חתומה

יניח לו הבעל הבית ליקח ולא יעמוד כנגדו, ואפי' הכי הוא נהרג הגנב, כי חזק' אין אדם עומד על ממונו כדאמ' פ' בן סורר<sup>10</sup> אמ' רב מאי טעמ' דמחתרת חזק' אין אדם עומד על ממונו כו' ואי קאי לאפי' ולא שביק קטילנא לי' והתור' אמ' כו', ולא אמ' [רינן] היה לו לפייסו במעות, ה"ה בנדון זה. ולא דמי לגנב אחר שיצא מן המחתרת דאינו נהרג, וכן מסור אחר שעשה מעשה כת' רבי' משה בר' מיימון ז"ל דאינו נהרג,<sup>11</sup> ומהר"מ כת'<sup>12</sup> דטעמ' דמסור הוי משו' דרודף הוא, אע"ג דלא מחוי' אלא אתיבנא, והיינו טעמ' דמסור הוי רודף להרוג חבירו כדכת' כתוא (ו) מכמר וגו' כשישר' נופל לידם מעלילי' עליו עד שבא לידי סכנ' נפשות.<sup>13</sup> וה"ה בנדון זה אחרי שפעמי' כת' כתב פסול<sup>14</sup> אני שרפתי גדישו של פלו' ושל פלו' עבור יעקב יהודי, (ופירס) [ופירש] להם שהיה רוצה לשרוף עדיין, אין לך מסור גדול מזה. ועוד שאמ' בפני מה"ר יונה והר' שמרי' אם לא תתן לי אשורף עדיין, והוחזק כבר לכך, דומ' להא דאמ' בפ' הגוזל בתר'<sup>15</sup> קם רב כהנ' ושמטי' לקועי' על דאמ' מחוינא. והר' ר' אליעז' ממיץ ז"ל מדמ' מסור לבא במחתרת<sup>16</sup> ואמ' בפ' בן סורר<sup>17</sup> אמ' [רב] כל דאתי עלי במחתרת קטלינ' ליה וכו'. וגם כל רבני אושטרייך ומייסבורג החרימו כל מי שמגזם לחבירו בדליק', וכת' הרבני' בידי הר' ר' יעקב סין. וגם אמ' לי שמעשה חיה בימי הק' יצחק קלוט ז"ל,<sup>18</sup> ומשה מח' גיזם לחבירו בדליק', ושאלו ממנו והשיב להם: משה מח' כל הקודם להורגו זכה. ואדוני יזכה לכל טובה, כעתר<sup>19</sup> אהובך, יצחק בר' מרדכי זלה"ה לועזי.

- 10 שם עב ע"א.
- 11 רמב"ם, משנה תורה, הלכות גניבה פ"ט הל' יא; הלכות חובל ומזיק, פ"ח הל' יא.
- 12 ראה מרדכי, בבא קמא, סי' קצה (מרדכי השלם, עמ' רמו); ד"פ, סי' תפה; ד"ב, עמ' 50, סי' שיז.
- 13 בבא קמא קיז ע"א.
- 14 כנראה הכוונה שהעבריין כתב הודעה ובה הצהיר על מעשיו הפליליים כדי להטיל מורא על שכניו.
- 15 בבא קמא שם.
- 16 ספר יראים, סי' קעה, ובהערות המהדיר שם.
- 17 סנהדרין עב ע"ב.
- 18 אינני יודע מי הם ר' יעקב סין והקדוש יצחק קלוט, ומה פשר שמותיהם.
- 19 בסגנון דומה חתם ר' יצחק גם בתשובה אחרת: 'כעתר עבדך נרצעך, תלמיד תלמידך, יצחק ב"ר מרדכי זכרוננו לחיי העולם הבא' (שו"ת מהר"ח אור זרוע, סי' קס). תשובה נוספת של חכם זה נדפסה לעיל, סי' רלא.